

## POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2025 r. na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. sprawy **J.B.** z wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie,  
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 11 lipca 2024 r., sygn. akt II AKa 227/23, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 7 września 2023 r., sygn. akt III Ko 111/22,

### **p o s t a n o w i ł**

- 1. oddalić kasację pełnomocnika jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwolnić wnioskodawcę J.B. od kosztów sądowych za postępowanie kasacyjne;**
- 3. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. A.A., Kancelaria Adwokacka w B., kwotę 1476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych), w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji.**

**[WB]**

## UZASADNIENIE

Na mocy wyroku z dnia 7 września 2023 r., w sprawie o sygn. akt III Ko 111/22, Sąd Okręgowy w Białymstoku po rozpoznaniu wniosku J.B. o

odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie, na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 141 zł (sto czterdzieści jeden złotych) tytułem odszkodowania oraz kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w związku z jego niesłusznym zatrzymaniem w dniu 8 marca 2021 r. od godz. 8.45 do godz. 13.40; natomiast oddalił wniosek w pozostałym zakresie, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Od tego wyroku apelację wniósł pełnomocnik J. B. , który zaskarżył orzeczenie w całości i zarzucił:

1/ obrazę przepisów prawa materialnego - art. 552 § 4 k.p.k., art. 445 § 1 i 2 k.c., art. 361 § 1 i 2 k.c. i art. 363 § 2 k.c. w wyniku:

- przyznania przez Sąd I instancji kwoty zadośćuczynienia z tytułu przedmiotowego (niewątpliwie niesłusznego) zatrzymania J. B. w dniu 8 marca 2021 r. w rozmiarach nieadekwatnych do sumy w obiektywny sposób należnej;
- wadliwego rozstrzygnięcia w zakresie odszkodowania za ogół szkód powstałych u wnioskodawcy, wskutek tego zatrzymania, w tym, przyjęcie nieadekwatnych stawek przy obliczaniu utraconego jednodniowego zarobku z pracy na gospodarstwie rolnym;

2/ naruszenie przepisów postępowania w postaci:

- art. 410 k.p.k. (w zw. z art. 424 § 1 k.p.k.), art. 7 k.p.k. z racji pominięcia ważkich dla rozstrzygnięcia okoliczności faktycznych związanych ze zdarzeniem (co znalazło wyraz w motywach) oraz naruszenia reguły swobodnej oceny materiału dowodowego;
- art. 558 k.p.k. w zw. z art. 35 § 1 k.p.k. oraz art. 16 i 17 k.p.c., w wyniku „oddalenia wniosku” zamiast przekazania sprawy na drogę postępowania cywilnego, w sytuacji nieuznania przez Sąd Okręgowy roszczeń zgłoszonych w punktach 3-5 wniosku za podlegające rozpatrzeniu w niniejszej sprawie;
- art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 67 § 2 k.p.c. i art. 558 k.p.k. - na skutek niewskazania jednostki Prokuratury zobowiązanej (z ramienia Skarbu Państwa) do wypłaty zasądzzonego odszkodowania i zadośćuczynienia.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie roszczeń wnioskodawcy z tytułu zadośćuczynienia oraz odszkodowania w dochodzonych rozmiarach, ze wskazaniem właściwej jednostki organizacyjnej Prokuratury jako działającego w imieniu Skarbu Państwa podmiotu zobowiązanego do wypłaty zasądzonych należności; natomiast w odniesieniu do oddalonych żądań z punktów 3-5 wniosku (nierozpoznanych merytorycznie), wniósł o uchylenie orzeczenia w tym zakresie i przekazanie sprawy w tej części właściwemu rzeczowo i miejscowo sądowi cywilnemu.

Po rozpoznaniu wniesionej apelacji, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 11 lipca 2024 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 227/23, zmienił zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, że podwyższył kwotę zasądzzonego na rzecz wnioskodawcy J. B. odszkodowania do 204 zł (dwustu czterech), a kwotę zadośćuczynienia do 1.000 zł; w pozostałej części wyrok ten utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik J. B. , zaskarżając to orzeczenie w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku (pkt II). Zarzucił rażące naruszenie prawa mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

1/ obrazę prawa materialnego:

a/ art. 445 § 1-2 k.c. w zw. z art. 552 § 4 k.p.k. na skutek przyznania J. B. zadośćuczynienia w kwocie nieadekwatnej do obiektywnie należnej z racji doznanej przez niego – w wyniku przedmiotowego (niewątpliwie niesłusznego) zatrzymania – dotkliwej krzywdy moralnej;

b/ art. 361 § 1-2 k.c. i art. 363 § 1-2 k.c. w zw. z art. 552 § 4 k.p.k., wobec pominięcia niektórych elementów składających się na poniesioną przez wnioskodawcę szkodę;

2/ naruszenie przepisów postępowania:

a/ art. 433 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. poprzez tylko częściowe odniesienie się do zarzutów apelacji (dookreślonych bliżej w jej uzasadnieniu) w istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy zakresach;

b/ art. 410 k.p.k. w wyniku pominięcia i niepoddania przez Sąd Apelacyjny pod rozagę ważkich (z punktu widzenia trafnego wyrokowania) okoliczności wynikających z materiału sprawy;

c/ art. 35 § 1 k.p.k. oraz art. 16 i 17 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. z powodu zaaprobowania przez Sąd Apelacyjny rozstrzygnięcia I-instancyjnego o „oddaleniu wniosku w pozostałym zakresie”, zamiast przekazania sprawy na drogę postępowania cywilnego, w sytuacji nieuznania przez Sąd Okręgowy roszczeń zgłoszonych w punktach 3-5 wniosku za podlegające rozpatrzeniu w sprawie niniejszej;

d/ art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 67 § 2 k.p.c. i art. 558 k.p.k. - na skutek niewskazania jednostki Prokuratury zobowiązanej (z ramienia Skarbu Państwa) do wypłaty zasądzzonego odszkodowania i zadośćuczynienia.

W konkluzji pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na wniesioną kasację pełnomocnika, prokurator Prokuratury Okręgowej w Białymstoku wniósł o oddalenie jej jako oczywiście bezzasadnej.

**Sąd Najwyższy zważył co następuje.**

Kasacja wniesiona przez pełnomocnika wnioskodawcy J. B. okazała się bezzasadna i to w stopniu oczywistym, o jakim mowa w art. 535 § 3 k.p.k. Analiza zarzutów kasacyjnych nie wykazała, by w sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k.

Nie można było uznać, że doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza w postaci art. 552 § 4 k.p.k. na skutek przyznania J. B. zadośćuczynienia w kwestionowanej kwocie. Nie można się też zgodzić ze skarżącym, że Sąd odwoławczy „jedynie częściowo” odniósł się do zarzutów apelacyjnych. Sąd Apelacyjny ustosunkował się bowiem do wszystkich kwestii podniesionych w apelacji pełnomocnika. Uznając argumenty pełnomocnika za częściowo słuszne, zmienił zaskarżony apelacją wyrok w ten sposób, że podwyższył kwotę zasądzzonego na rzecz wnioskodawcy odszkodowania do 204 zł, zaś kwotę zadośćuczynienia do 1.000 zł.

Nie można też było uznać, że doszło do naruszenia prawa materialnego w postaci art. 445 § 1-2 k.c. (w zw. z art. 552 § 4 k.p.k.). Sąd odwoławczy w należyтым stopniu uwzględnił przesłanki wynikające z art. 445 § 1-2 k.c. Wskazał trafnie w uzasadnieniu, że na podstawie art. 552 k.p.k. odszkodowanie (za poniesioną szkodę) i zadośćuczynienie (za doznaną krzywdę) nie przysługuje za

szkody wynikłe z faktu toczącego się postępowania karnego (mające związek z tym postępowaniem), a należą się jedynie za szkody powstałe na skutek pozbawienia wolności – w tej sprawie związane z zatrzymaniem wnioskodawcy. Dlatego też poza zakresem kognicji sądu karnego musiało pozostać orzekanie o odszkodowaniu i zadośćuczynieniu za te negatywne konsekwencje postępowania karnego, które nie pozostają w związku z zatrzymaniem bądź tymczasowym aresztowaniem.

Orzekający w sprawie Sąd odwoławczy nie dopuścił się również naruszenia art. 361 § 1-2 k.c. i art. 363 § 1-2 k.c. w zw. z art. 552 § 4 k.p.k. – w efekcie zarzucanego pominięcia niektórych elementów składających się na poniesioną przez wnioskodawcę szkodę. Sąd wziął pod uwagę podnoszone obecnie w kasacji kwestie dotyczące „okoliczności przedmiotowego zatrzymania oraz jego przebiegu - przydających owemu pozbawieniu wolności cech kwalifikowanych (rodzących uprawnione poczucie tym dalej idącej krzywdy moralnej)”. Sąd odwoławczy dostrzegł bowiem znaczenie indywidualnych właściwości osoby wnioskodawcy, którego niesłusznie wolności takiej pozbawiono, a który dotknięty był poważnymi schorzeniami natury psychicznej, co spowodowało u niego dotkliwą, wysoce intensywną traumę psychiczną, jakiej nie odczuwałaby aż w takim stopniu osoba w pełni zdrowa. Sąd odwoławczy uwzględnił również wszystkie okoliczności (podnoszone najpierw w apelacji, a obecnie w zarzutach kasacyjnych), odnoszące się do okoliczności zatrzymania i jego czasu oraz nadmiernych dolegliwości zastosowanych przez funkcjonariuszy Policji.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, dla wykładni pojęcia „zadośćuczynienie”, o jakim mowa w art. 552 k.p.k., miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”. Wszakże ustalenie, jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. W ramach kontroli kasacyjnej nie jest natomiast możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego. O rażącym naruszeniu zasad ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby świadczyć przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy. W postępowaniu kasacyjnym zarzut niewłaściwego ustalenia

kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia, a więc gdy uwzględniono niewłaściwie lub nie uwzględniono elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości kwoty zadośćuczynienia (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 sierpnia 2023 r., IV KK 313/23, LEX nr 3597329; z dnia 5 listopada 2013 r., III KK 200/13, LEX nr 1418732; z dnia 27 lipca 2005 r., II KK 54/05, LEX nr 152495*). Niewątpliwie, każde zasadne podniesienie w kasacji, że orzeczone zadośćuczynienie nie jest „odpowiednie” w rozumieniu art. 445 § 1 - 2 k.c., gdyż nie uwzględnia wszystkich ustalonych w sprawie okoliczności mających wpływ na jego wysokość lub niewłaściwie ocenia dokonane w tej materii ustalenia, uznać należy za rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k., jako że postąpienie takie prowadzi do orzeczenia zadośćuczynienia, które nie odpowiada wymogom wskazanego przepisu prawa cywilnego (*por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., IV KK 137/11, OSNKW 2011, z. 11, poz. 105*). W niniejszej sprawie nie można było uznać, że do takiego pominięcia okoliczności sprawy doszło. Analiza akt sprawy i uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego musiała prowadzić do wniosku, że Sąd ten wziął pod rozagę wszystkie istotne z punktu widzenia trafnego wyrokowania i podnoszonych obecnie w zarzutach kasacyjnych okoliczności wynikających z materiału sprawy.

Nie doprowadziło natomiast do naruszenia prawa pozostawienie poza zakresem rozważań Sądu odwoławczego „wielokrotności zatrzymań wnioskodawcy w okresie minionym - uznawanych następnie przez właściwe sądy za niewątpliwie niesłuszne”. Sąd miał bowiem kompetencję jedynie do ocenienia tego przypadku pozbawienia wolności, którego dotyczyło postępowanie wszczęte obecnie przez wnioskodawcę. Sąd wziął także pod uwagę konieczność waloryzacji wysokości odszkodowania (ponieważ zdarzenie miało miejsce 3 lata przed orzekaniem), i prawidłowo zastosował normę art. 445 § 1 k.c. Przepis ten stanowi, że w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Miał Sąd również na uwadze normę art. 363 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania,

chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

Pełnomocnik wnioskodawcy twierdzi, iż Sąd odwoławczy naruszył normę art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k., bowiem nie odniósł się do zarzutu nieuwzględnienia przy orzekaniu poniesionych przez wnioskodawcę kosztów powrotu z miejsca badania do miejsca zamieszkania w kwocie 27 zł zgodnie z zestawieniem kosztów (k. 165) przedłożonym przez pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym. Niezaliczenie wskazanego dokumentu w poczet materiału dowodowego i brak odniesienia do powyższego w uzasadnieniu wyroku pozostaje jednak bez wpływu na treść wyroku, bowiem koszty te nie stanowią kosztów związanych z zatrzymaniem, a wyłącznie z przeprowadzonym badaniem psychiatrycznym, które to koszty wnioskodawca musiałby ponieść również wtedy, i to w podwójnej wysokości (doszłyby koszty dojazdu), gdyby nie został zatrzymany i dobrowolnie stawiał się na badanie. Przepisy Kodeksu postępowania karnego jasno stanowią, że odszkodowanie dotyczy jedynie niesłusznego zatrzymania – a nie sytuacji, które do niego prowadziły. Poza kognicją Sądu karnego rozpoznającego merytorycznie sprawę pozostawały te sytuacje i dlatego prawidłowo Sąd I instancji w tym zakresie oddalił dalej idące roszczenie skarżącego. Podobnie słusznie Sąd odwoławczy uznał, że nie mógł orzekać co do innych wydarzeń związanych z pozbawianiem wolności J. B., skoro wniosek dotyczył „zatrzymania w dniu 8 marca 2021 r.” (k. 3).

Na marginesie można dodać, że postępowanie karne nie zna instytucji „przekazania sprawy sądowi cywilnemu”. Słusznie Sąd odwoławczy wskazał, że na uwzględnienie nie zasługiwał również zarzut (i żądanie) wskazania jednostki Prokuratury zobowiązanej do wypłaty zasądzzonego odszkodowania i zadośćuczynienia. Z treści art. 552 § 1 i 4 k.p.k. bowiem wynika, że odpowiedzialność w tym zakresie Skarbu Państwa opiera się na zasadzie ryzyka.

Reasumując, nie doszło więc do naruszenia przez Sąd odwoławczy przepisów art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., poprzez brak rozpoznania w ogóle, albo zgodnie z obowiązującym standardem zarzutów apelacji, ani do błędnego zastosowania przepisów prawa materialnego.

Na zakończenie należy zwrócić uwagę, że celem kasacji jest jedynie wyeliminowanie z obrotu prawnego już prawomocnych orzeczeń dotkniętych poważnymi wadami w postaci bezwzględnych przyczyn odwoławczych lub innych rażących naruszeń prawa o podobnej randze (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2021 r., II KZ 45/20, LEX nr 3112380; z dnia 30 stycznia 2019 r., V KK 465/18, LEX nr 2621140; z dnia 27 stycznia 2014 r., III KK 463/13, LEX nr 1425012*). Postępowanie kasacyjne nie jest trzecią instancją, nie służy zatem do inicjowania powtórnej kontroli w zakresie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ani ponownej kontroli poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, lecz ma na celu eliminację błędów wynikających z wadliwego w stopniu rażącym zastosowania przepisów prawa materialnego lub procesowego albo związanych z wystąpieniem przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. W żadnym razie nie jest wystarczającym do uwzględnienia kasacji oparcie się przez jej autora na prezentacji własnych ocen materiału dowodowego i własnych wniosków z tych ocen płynących, bez wykazania uchybień – i to rażących – w procedowaniu bądź rozumowaniu sądu odwoławczego, które w dodatku mogły mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 2021 r., V KK 149/21, LEX nr 3269964; z dnia 27 lipca 2021 r., I KK 121/20, LEX nr 3304206*). Powtarzanie w kasacji tych samych argumentów co w złożonym wcześniej przez stronę zwykłym środkiem odwoławczym (apelacji) stanowi, co do zasady, jaskrawe naruszenie przepisu art. 519 k.p.k. (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 stycznia 2021 r., IV KK 527/20, LEX nr 3114890; z dnia 26 lutego 2020 r., II KK 52/20, LEX nr 3078055; z dnia 18 stycznia 2017 r., III KK 470/16, LEX nr 2242146; z dnia 11 października 2007 r., V KK 240/07, LEX nr 569192; z dnia 3 kwietnia 2006 r., V KK 307/05, LEX nr 180749*).

Podsumowując te rozważania należy stwierdzić, że z przyczyn powyżej wskazanych Sąd Najwyższy uznał za oczywiście bezzasadne podniesione w kasacji zarzuty i w konsekwencji oddalił skargę w trybie art. 535 § 3 k.p.k. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k., zwalniając od nich wnioskodawcę.



[J.J.]

[a.f.]